

TEMATICA

Pentru Examenul de Licență STUDII RELIGIOASE

Anul universitar 2016/2017

ȘTIINȚELE BIBLICE

1) Dumnezeu în Sfânta Scriptură a vorbit prin oameni, în felul oamenilor (DV 12)

- a). Natura Bibliei ca text inspirat: acțiunea Duhului și opera hagiografilor.
- b). Biblia ne învață adevărul pe care Dumnezeu l-a vrut ca spre mântuirea noastră să fie scris.
- c). Criteriile interpretative care derivă din adevărurile mai sus menționate.

1. Lege și profeție în lumina textelor biblice.

- a) Legea în contextul relației de alianță între Dumnezeu și poporul său.
- b) Profeții și tradiții narative și juridice ale Israelului: continuitate, progres și actualizare.
- c) Natura misiunii profetice și legătura sa cu poziția unică a lui Moise, în lumina *Dt 18,9-22;34,10-12*

1. Împărăția lui Dumnezeu și propovăduirea lui Isus (Evangheliile Sinoptice și Faptele Apostolilor)

- a. Proclamarea veștii celei bune prin cuvinte de autoritate și gesturi eficiente de eliberare de rău: Isus anunță Împărăția lui Dumnezeu. Împărăția cerurilor este prezentată destinatarilor săi ca ofertă de mântuire pentru azi: parabolele.
- b. De la Isus care vestește la Isus cel proclamat: proclamarea în numele Său prin puterea Duhului Sfânt. Scopul Faptelor Apostolilor.
- c. Istoria lui Isus descrisă în Evanghelie și cea a comunității, protagonistă în Faptele apostolilor aparțin unei unice istorii de mântuire: perspectiva împlinirii în evanghelia Sfântului Luca.

1. Credința în Isus Cristos, răstignit și înviat (Scrisorile Sfântului Paul)

- a. Centralitatea persoanei lui Isus în gândirea sfântului Paul.
- b. Cel răstignit-înviat îl împacă în sine pe Dumnezeu și pe om, urmând calea kenozei.
- c. Puterea salvifică a morții pe cruce în relație cu Învierea ca început al transformării celui care crede. Dinamismul Evangheliei lui Paul și mărturia apostolului.

1. Originea Bisericii și Biserica de la începuturi în opera Sf. Ioan și în scrisorile catolice

- a. Martorul ocular și comunitatea la originea celei de a patra evanghelii.

- b. Narațiunea patimilor, a morții și învierii lui Isus și nașterea Bisericii în viziunea Sfântului Ioan.
- c. Reflectarea comunității de la începuturi despre autenticitatea propriei căi, în funcție de ceea ce ne prezintă scrisorile catolice și opera în ansamblu a apostolului Ioan.

Bibliografie selectivă:

- 1). Conciliul Vatican II, Constituția dogmatică *Dei Verbum*, Ed. ARCB, București, 2000.
- 2). *Dicționarul enciclopedic al Bibliei*, trad. Dan Slușanschi, Ed. Humanitas, București, 1998.
- 3). *Vocabular de Teologie biblică*, Ed. ARCB, București, 2001.
- 4). Emile Charpentier, *Să citim Vechiul Testament*, Ed. ARCB, București, 1998.
- 5). Emile Charpentier, *Să citim Noul Testament*, Ed. ARCB, București, 1999.
- 6). Petru Sescu, *Introducere în Sfânta Scriptură*, Ed. Spientia, Iași, 2001 sau 2006

TEOLOGIA DOGMATICĂ

1. Teologia fundamentală

Revelația creștină ca acțiune liberă și gratuită prin care Dumnezeu, prin mijlocirea lui Isus Cristos, Cuvântul întrupat, îl dăruiește pe Duhul Sfânt; intră astfel într-un dialog prietenos cu omul dându-i mântuirea.

- a. Concepția catolică despre revelație: de la Vatican I la Vatican II.
- b. Fenomenologia revelației cristologice în Noul Testament.
- c. Problema revendicării absolute a adevărului creștin.

1. Misterul lui Dumnezeu

- a. Monoteismul ebraic înțeles ca monoteism bogat, adică mai degrabă etic și istoric și nu atât naturalist și metafizic.
- b. Modalitatea comunicativă și istorică a revelației lui Dumnezeu în Primul Testament: Lege, Profeți, Scrieri Sapiențiale, Apocalipsă.
- c. Dialectica Dumnezeu-Înțelepciune-Duh în drumul spre plinătatea revelației din Primul Testament.
- d. Importanța conceptului de persoană în trecerea spre teologia Noului Testament și revelația trinitară.
- e. Primele mărturisiri de credință treimică și procesul de formare a crezului în Biserica de la începuturi și în patristică.

1. Cristologie și Mariologie

- a. Mesianismul și personajele așteptării împlinirii timpurilor. Isus Cristos ca împlinirea revelației și a auto-comunicării lui Dumnezeu în istoria omenirii.
- b. Cuvinte, fapte și scopul lui Isus. Învierea în orizontul escatologic și apocaliptic al

revelației definitive a lui Dumnezeu.

c. Itinerarii și etape ale formulării și achiziției progresive a credinței creștine în dumnezeirea și umanitatea lui Cristos: persoană, natură și voință. Consecințele în soteriologie.

d. Maria în istoria lui Dumnezeu, în istoria lui Cristos și în drumul actual al Bisericii spre Împărăția lui Dumnezeu.

1. **Ecleziologia**

Modelul ecleziologic din *Lumen Gentium*

a. Procesul genetic al documentului.

b. Categoriile fundamentale: Biserica mister al Sfintei Treimi, sacrament al mântuirii, popor al lui Dumnezeu și Trup al lui Cristos.

c. Ecleziologia de comuniune, într-o linie de discontinuitate istorică față de modelul corporatist moștenit din mileniul II și într-o linie de continuitate ideală cu modelul *communio* recuperat de Părinții Bisericii.

d. Raportul dintre Biserica universală și bisericile locale.

1. **Teologia sacramentală**

a. Credința creștină răspunde unei structuri sacramentale: baze biblice și dificultăți culturale în ordinea medierii mântuirii.

b. Sacramentele sunt simboluri reale ale Paștelui lui Cristos.

c. Ierahia internă a organismului sacramental al Bisericii.

d. Euharistia este memorialul adecvat al Paștelui și sacrament care "face Biserica".

1. **Antropologia teologică**

a. Pozițiile clasice ale teologiei manualelor și noutatea introdusă de *Gaudium et Spes* 22: Cristos este cheia de interpretare a omului.

b. Teza predestinării: omul este chemat la adopție filială.

c. Omul este creat după imaginea lui Dumnezeu: structura dihotomică și trihotomică a antropologiei creștine.

d. Justificarea omului marcat de păcatul original.

e. Sfințirea omului prin harul Duhului lui Cristos.

1. **Escatologia**

a. Trecerea de la tematica celor patru lucruri de după moarte la escatologia creștină.

b. Cristos este criteriul de judecată al istoriei umane.

c. Judecata particulară și universală.

d. Paradisul: împlinirea pozitivă a predestinării.

e. Infernul: seriozitatea libertății, eșecul existenței.

Bibliografie selectivă:

- 1). Leo Scheffczyk, *Dogmatica catolică. vol. 1: Fundamentele dogmei*, Sapientia, Iasi 2010;
- 2). Anton Ziegenaus, *Dogmatica catolică. vol. IV: Isus Cristos plinătatea mântuirii*, Sapientia, Iasi 2010;
- 3). Alexandru Buzalic, *De Trinitate. Din problematica teologiei trinitare*, Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș 2010.
- 4). Eduard Ferent, *Noua faptura în Cristos Isus. Trairea harului creator*, Sapientia, Iasi 2001.

FILOSOFIA

1. Cunoașterea lui Dumnezeu

- a). Credință, rațiune și libertate: unitate, diferențe, definițiile acestora și actele lor.
- b). Dovezi ale existenței lui Dumnezeu și metafizica creației (de la entități la Dumnezeu, la „numele lui Dumnezeu”).
- c). Raportul între metafizică și antropologia filosofică.

2. Fondarea metafizică a eticii (moravurilor)

- a). Insuficiența teoriilor sociologice, utilitariste, sentimentaliste, intuiționiste și fondarea metafizicii eticii (moravurilor).
- b). Legătura dintre scop și legea veșnică, între legea morală naturală și legea morală pozitivă.
- c). Rațiune și libertate în formarea bunătății (obiectivă și subiectivă) a faptei morale și legătura lor cu conștiința (cunoașterea principiilor morale, a conștiinței eronată și a conștiinței deformată).

3. Antropologia filosofică și religioasă

- a) Fenomenologia ființei umane: viața umană (principiul hermeneutic, noțiunea de acțiune immanentă, evoluția); cunoașterea (sensitivă și intelectuală); voința (tendințe senzitive și intelectuale; libertatea) afectivitatea; dimensiunile constitutive ale ființei umane (corporeitatea, istoricitate, intersubiectivitate).
- b) Metafizica ființei umane: omul ca persoană (evoluția istorică a concepției de persoană, unitatea psihologică, spiritul uman, moartea și nemurirea).
- c) Dimensiunea religioasă a ființei umane: transcendența ființei umane (demonstrație) deschiderea către Transcendent (analiza filosofică a experienței religioase).

4. Ateismul

- a) Problema ateismului din punct de vedere filosofic (definiție și distincție: ateism vs incredulitate, scepticism, indiferență, idolatrie, agnosticism) și teologico-ecclesial (*Gaudium*

et spes, nr 19-21).

- b) Forme (ex. ateismul materialist, existențialist, „științific” semantic) cauze și variante ale ateismului.
- c) Căi pentru a depăși ateismul.

Bibliografie selectivă:

- 1). Battista Mondin, *Despre Dumnezeu: Filozofia religiei și Teologia filozofică*, trad. W. Tauwinkl, Editura Sapientia, Iași 2008.
- 2). Battista Mondin, *Ontologie. Metafizică*, trad. W. Tauwinkl, Editura Sapientia, Iași 2008.
- 3). Paolo Dezza, *Filosofia*, trad. M. Patrașcu, Editura Ars Longa, Iași 1996.
- 4). Battista Mondin, *Sistemul filosofic al lui Toma d'Aquino*, trad. M. Mureșan și S. Mureșan, Editura Galaxia Gutenberg, Tg. Lăpuș 2006.

TEOLOGIA MORALĂ

Morala fundamentală

- a). Identitatea moralei creștine în lumina Cuvântului lui Dumnezeu și a tradiției ecleziale.
- b). Lege și conștiință, „canale” ale recunoașterii chemării etice. Valoare și dificultate.
- c). Alegerea morală, exercitarea libertății. Actele personale și „sursele moralității”.
- d). Refuzul binelui: dimensiunea religioasă, personală și socială a păcatului.

Morala religioasă

- a). Trăirea virtuoaasă ca răspuns la chemarea divină. Virtuțile teologale și virtuțile morale.
- b). Religia și expresiile sale în Scriptură și în actualul context cultural.
- c). Rolul rugăciunii în viața morală.
- d). Sfințirea zilei Domnului: celebrare, odihnă, caritate.

Etica vieții fizice (bioetica) I

- a). Termeni: etica și raportul cu conceptul de viață.
- b). Teoriile etice în bioetică: de la liberalism la etica personalistă (diferitele orientări în domeniul bioetic)
- c). Conceptul de „persoană”: *nomen dignitatis* sau *nomen ambiguitatis*?
- d). Statutul biologic și ontologic al embrionului.

Etica vieții fizice (bioetica) II

- a). Probleme legate de începutul vieții: de la avort la fecundarea artificială.
- b). Probleme legate de sfârșitul vieții: de la eutanasiu la tratamentul agresiv.
- c). Bioetica ambientală.

Morala sexuală și familială

- a). Sexualitatea în orizontul biblic. Iubirea conjugală: între victoria asupra singurătății și cooperare creatoare.
- b). Semnificațiile iubirii conjugale: comuniunea reciprocă și fecunditatea.
- c). Dimensiunile iubirii conjugale: pe deplin umană; totală; credincioasă; fecundă.
- d). Probleme specifice: sexualitatea în orizontul credinței (contracepție...)

Morala socio – politică – economică

- a). Fundamentul biblic al eticii sociale (analiza conceptului de „lege”)
- b). Morala socială în istoria teologiei și în doctrina socială a Bisericii.
- c). Principiile moralei sociale: subsidiaritate și solidaritate.
- d). Munca umană.

Bibliografie selectivă:

- 1). Karl Heinz Peschke, *Etica creștină. Întemeiere teologie morale*, vol 1, Galaxia Gutenberg, Tg. Lăpuș 2009.
- 2). Karl Heinz Peschke, *Etica creștină. Teologia morală în lumina Conciliului Vatican II*, vol.2, Galaxia Gutenberg, Tg. Lăpuș 2011.
- 3). Gerardo Cappeluti, *Vademecum de teologie morală*, ARCB, București 2010.
- 4). Elio Sgreccia - Victor Tambone, *Manual de bioetică*, ARCB, București 2001.
- 5). Livio Melina, *Pentru o cultură a familiei: limbajul iubirii*, Galaxia Gutenberg, Tg. Lăpuș 2011.
- 6). Bartolomeo Sorge, *Introducere în doctrina socială a Bisericii*, Sapiientia, Iași 2010.
- 7). Consiliul Pontifical pentru dreptate și pace, *Compendiu de doctrină socială a Bisericii*, Sapiientia, Iași 2007.

ȘTIINȚELE UMANISTE

Pedagogia fundamentală și dialectica generală

- a). Devenirea și formarea umană din perspectivă pedagogico-didactică.
- b). Particularitățile relației educative în funcție de o abordare sistematică.
- c). Pedagogia comunicării educative.
- d). Paradigma formativă și pedagogică.

Didactica religiei

- a). Expunere argumentată a criteriilor în baza cărora profesorul de religie trebuie să elaboreze dezvoltarea studiului:
- b). identificarea unei metodologii și tehnici corecte și foarte bune pentru a transmite conținuturile pe care dorește să le transmită;

- c). obținerea unei educații în funcție de necesitățile elevilor (chiar și cele care nu sunt evidente ori exprimate)
- d). atingerea unei eficacități, dobândite și consolidate, în mod conștient prin competențele specifice;
- e). promovarea în elev a capacității de discernământ pe baza valorilor religioase dobândite.

Psihologie generală și religioasă

- a). Diferitele tipologii ale relațiilor dintre psihologie și religie: principalele metode și perspectiva actuală a problemelor deschise de către psihologia religiei.
- b). Problematika ce se referă la epistemologia psihologiei religiei, neutralitatea științifică a cercetătorului, autonomia disciplinei în raport cu celelalte ramuri ale psihologiei și oportunitatea abordării interdisciplinare.

Sociologia religiei

- a). Reflecția sociologică asupra religiei.
- b). Religiozitatea: dimensiuni și aspecte pecuniare ale fenomenului în epoca contemporană
- c). Religia ca organizație: aspecte comune și elemente caracterizate de diferitele tipuri de organizare religioasă.
- d). Evoluția fenomenelor religioase în societatea globalizată.

Cateheză fundamentală

- a). Natura și scopurile catehezei:
- b). Dimensiunea teologico-pastorală și implicațiile pedagogico-didactice.
- c). Subiecte, conținuturi și metode de cateheză.
- d). Probleme deschise și perspective de dezvoltare în cateheza actuală.

Bibliografie selectivă

- 1). Congregația pentru Cler, *Directoriu General pentru Cateheză*, trad. Dionisie Șinca, Editura ARCB, București 2001.
- 2). Emile Durkheim, *Formele elementare ale vieții religioase*, Editura Polirom, Iași 1995.
- 3). Constantin Cucoș, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Editura Polirom, Iași 1999.
- 4). Constantin Cucoș, *Psihopedagogie*, Editura Polirom, Iași 2009.
- 5). Joachim Wach, *Sociologia religiei*, Editura Polirom, Iași 1997.